

FACHLITERATUR
EDITION ROMIOSINI
ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ICGL12 | 12th INTERNATIONAL CONFERENCE
ON GREEK LINGUISTICS
16 – 19 SEPTEMBER 2015
FREIE UNIVERSITÄT BERLIN, CEMOG

Proceedings of the ICGL12

vol. 2

The International Conference on Greek Linguistics is a biennial meeting on the study and analysis of Greek (Ancient, Medieval and Modern), placing particular emphasis on the later stages of the language.

PROCEEDINGS OF THE ICGL12
ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΟΥ ICGL12

**Thanasis Georgakopoulos, Theodossia-Soula Pavlidou, Miltos Pechlivanos,
Artemis Alexiadou, Jannis Androutsopoulos, Alexis Kalokairinos,
Stavros Skopeteas, Katerina Stathi (Eds.)**

**PROCEEDINGS OF THE 12TH INTERNATIONAL
CONFERENCE ON GREEK LINGUISTICS**

**ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΟΥ 12^{ΟΥ} ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ**

VOL. 2

© 2017 Edition Romiosini/CeMoG, Freie Universität Berlin. Alle Rechte vorbehalten.
Vertrieb und Gesamtherstellung: Epubli (www.epubli.de)
Satz und Layout: Rea Papamichail / Center für Digitale Systeme, Freie Universität Berlin
Gesetzt aus Minion Pro
Umschlaggestaltung: Thanasis Georgiou, Yorgos Konstantinou
Umschlagillustration: Yorgos Konstantinou

ISBN 978-3-946142-35-5
Printed in Germany

Online-Bibliothek der Edition Romiosini:
www.edition-romiosini.de

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα εκδοτών	7
Περιεχόμενα.....	9
 Peter Mackridge: <i>Some literary representations of spoken Greek before nationalism(1750-1801)</i>	17
Μαρία Σηφιανού: <i>Η έννοια της ευγένειας στα Ελληνικά</i>	45
Σπυριδούλα Βαρλοκώστα: <i>Syntactic comprehension in aphasia and its relationship to working memory deficits</i>	75
 Ευαγγελία Αχλάδη, Αγγελική Δούρη, Ευγενία Μαλικούτη & Χρυσάνθη Παρασχάκη-Μπαράν: <i>Γλωσσικά λάθη τουρκόφωνων μαθητών της Ελληνικής ως ξένης/δεύτερης γλώσσας: Ανάλυση και διδακτική αξιοποίηση</i>	109
Κατερίνα Αλεξανδρή: <i>Η μορφή και η σημασία της διαβάθμισης στα επίθετα που δηλώνουν χρώμα</i>	125
Eva Anastasi, Ageliki Logotheti, Stavri Panayiotou, Marilena Serafim & Charalambos Themistocleous: <i>A Study of Standard Modern Greek and Cypriot Greek Stop Consonants: Preliminary Findings</i>	141
Anna Anastassiadis-Symeonidis, Elisavet Kiourti & Maria Mitsiaki: <i>Inflectional Morphology at the service of Lexicography: ΚΟΜΟΛεξ, A Cypriot Morphological Dictionary</i>	157

Γεωργία Ανδρέου & Ματίνα Τασιούδη: <i>Η ανάπτυξη του λεξιλογίου σε παιδιά με Σύνδρομο Απνοιών στον Ύπνο.....</i>	175
Ανθούλα- Ελευθερία Ανδρεσάκη: <i>Ιατρικές μεταφορές στον δημοσιογραφικό λόγο της κρίσης: Η οπτική γωνία των Γερμανών</i>	187
Μαρία Ανδριά: <i>Προσεγγίζοντας θέματα Διαγλωσσικής Επίδρασης μέσα από το πλαίσιο της Γνωσιακής Γλωσσολογίας: ένα παράδειγμα από την κατάκτηση της Ελληνικής ως Γ2</i>	199
Spyros Armostis & Kakia Petinou: <i>Mastering word-initial syllable onsets by Cypriot Greek toddlers with and without early language delay.....</i>	215
Julia Bacskai-Atkari: <i>Ambiguity and the Internal Structure of Comparative Complements in Greek.....</i>	231
Costas Canakis: <i>Talking about same-sex parenthood in contemporary Greece: Dynamic categorization and indexicality.....</i>	243
Michael Chiou: <i>The pragmatics of future tense in Greek.....</i>	257
Maria Chondrogianni:. <i>The Pragmatics of the Modern Greek Segmental Markers</i>	269
Katerina Christopoulou, George J. Xydopoulos & Anastasios Tsangalidis: <i>Grammatical gender and offensiveness in Modern Greek slang vocabulary</i>	291
Aggeliki Fotopoulou, Vasiliki Foufi, Tita Kyriacopoulou & Claude Martineau: <i>Extraction of complex text segments in Modern Greek.....</i>	307
Αγγελική Φωτοπούλου & Βούλα Γιούλη: <i>Από την «Έκφραση» στο «Πολύτροπο»: σχεδιασμός και οργάνωση ενός εννοιολογικού λεξικού.....</i>	327
Marianthi Georgalidou, Sofia Lampropoulou, Maria Gasouka, Apostolos Kostas & Xanthippi Foulidi: <i>“Learn grammar”: Sexist language and ideology in a corpus of Greek Public Documents</i>	341
Maria Giagkou, Giorgos Fragkakis, Dimitris Pappas & Harris Papageorgiou: <i>Feature extraction and analysis in Greek L2 texts in view of automatic labeling for proficiency levels</i>	357

Dionysis Goutsos, Georgia Fragaki, Irene Florou, Vasiliki Kakousi & Paraskevi Savvidou: <i>The Diachronic Corpus of Greek of the 20th century: Design and compilation</i>	369
Kleanthes K. Grohmann & Maria Kambanaros: <i>Bilectalism, Comparative Bilingualism, and the Gradience of Multilingualism: A View from Cyprus</i>	383
Günther S. Henrich: „Γεωγραφία νεωτερική“ στο Λίβιστρος και Ροδάμνη: μετατόπιση ονομάτων βαλτικών χωρών προς την Ανατολή;	397
Noriyo Hoozawa-Arkenau & Christos Karvounis: <i>Vergleichende Diglossie - Aspekte im Japanischen und Neugriechischen: Veritäten - Interferenz</i>	405
Μαρία Ιακώβου, Ηριάννα Βασιλειάδη-Λιναρδάκη, Φλώρα Βλάχου, Όλγα Δήμα, Μαρία Καββαδία, Τατιάνα Κατσίνα, Μαρίνα Κουτσομπού, Σοφία-Νεφέλη Κύτρου, Χριστίνα Κωστάκου, Φρόσω Παππά & Σταυριαλένα Περγέα: <i>ΣΕΠΙAME2: Μια καινούρια πηγή αναφοράς για την Ελληνική ως Γ2</i>	419
Μαρία Ιακώβου & Θωμαΐς Ρουσουλιώτη: <i>Βασικές αρχές σχεδιασμού και ανάπτυξης του νέου μοντέλου αναλυτικών προγραμμάτων για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας</i>	433
Μαρία Καμηλάκη: «Μαζί μου ασχολείσαι, πόσο μαλάκας είσαι!»: Λέξεις-ταμπού και κοινωνιογλωσσικές ταυτότητες στο σύγχρονο ελληνόφωνο τραγούδι.....	449
Μαρία Καμηλάκη, Γεωργία Κατσούδα & Μαρία Βραχιονίδου: <i>Η εννοιολογική μεταφορά σε λέξεις-ταμπού της NEK και των νεοελληνικών διαλέκτων</i>	465
Eleni Karantzola, Georgios Mikros & Anastassios Papaioannou: <i>Lexico-grammatical variation and stylometric profile of autograph texts in Early Modern Greek</i>	479
Sviatlana Karpava, Maria Kambanaros & Kleanthes K. Grohmann: <i>Narrative Abilities: MAINing Russian–Greek Bilingual Children in Cyprus</i>	493
Χρήστος Καρβούνης: <i>Γλωσσικός εξαρχαϊσμός και «ιδεολογική» νόρμα: Ζητήματα γλωσσικής διαχείρισης στη νέα ελληνική</i>	507

Demetra Katis & Kiki Nikiforidou: <i>Spatial prepositions in early child Greek: Implications for acquisition, polysemy and historical change</i>	525
Γεωργία Κατσούδα: <i>Το επίθημα -ούνα στη ΝΕΚ και στις νεοελληνικές διαλέκτους και ιδιώματα</i>	539
George Kotzoglou: <i>Sub-extraction from subjects in Greek: Its existence, its locus and an open issue</i>	555
Veranna Kyrioti: <i>Narrative, identity and age: the case of the bilingual in Greek and Turkish Muslim community of Rhodes, Greece</i>	571
Χριστίνα Λύκου: <i>Η Ελλάδα στην Ευρώπη της κρίσης: Αναπαραστάσεις στον ελληνικό δημοσιογραφικό λόγο</i>	583
Nikos Liosis: <i>Systems in disruption: Propontis Tsakonian</i>	599
Katerina Magdou, Sam Featherston: <i>Resumptive Pronouns can be more acceptable than gaps: Experimental evidence from Greek</i>	613
Maria Margarita Makri: <i>Opos identity comparatives in Greek: an experimental investigation</i>	629
2ος Τόμος	
Περιεχόμενα.....	651
Vasiliki Makri: <i>Gender assignment to Romance loans in Katoitaliótika: a case study of contact morphology</i>	659
Evgenia Malikouti: <i>Usage Labels of Turkish Loanwords in three Modern Greek Dictionaries</i>	675
Persephone Mamoukari & Penelope Kambakis-Vougiouklis: <i>Frequency and Effectiveness of Strategy Use in SILL questionnaire using an Innovative Electronic Application</i>	693

Georgia Maniati, Voula Gotsoulia & Stella Markantonatou: <i>Contrasting the Conceptual Lexicon of ILSP (CL-ILSP) with major lexicographic examples</i>	709
Γεώργιος Μαρκόπουλος & Αθανάσιος Καρασίμος: <i>Πολυεπίπεδη επισημείωση του Ελληνικού Σώματος Κειμένων Αφασικού Λόγου</i>	725
Πωλίνα Μεσηνιώτη, Κατερίνα Πούλιου & Χριστόφορος Σουγανίδης: <i>Μορφοσυντακτικά λάθη μαθητών Τάξεων Υποδοχής που διδάσκονται την Ελληνική ως Γ2</i>	741
Stamatia Michalopoulou: <i>Third Language Acquisition. The Pro-Drop-Parameter in the Interlanguage of Greek students of German</i>	759
Vicky Nanousi & Arhonto Terzi: <i>Non-canonical sentences in agrammatism: the case of Greek passives</i>	773
Καλομοίρα Νικολού, Μαρία Ξεφτέρη & Νίτσα Παραχεράκη: <i>Το φαινόμενο της σύνθεσης λέξεων στην κυκλαδοκρητική διαλεκτική ομάδα</i>	789
Ελένη Παπαδάμου & Δώρας Κ. Κυριαζής: <i>Μορφές διαβαθμιστικής αναδίπλωσης στην ελληνική και στις άλλες βαλκανικές γλώσσες</i>	807
Γεράσιμος Σοφοκλής Παπαδόπουλος: <i>Το δίπολο «Εμείς και οι Άλλοι» σε σχόλια αναγνωστών της Lifo σχετικά με τη Χρυσή Αυγή</i>	823
Ελένη Παπαδοπούλου: <i>Η συνδυαστικότητα υποκοριστικών επιθημάτων με β' συνθετικό το επίθημα -άκι στον διαλεκτικό λόγο</i>	839
Στέλιος Πιπερίδης, Πένυ Λαμπροπούλου & Μαρία Γαβριηλίδου: <i>clarin:el. Υποδομή τεκμηρίωσης, διαμοιρασμού και επεξεργασίας γλωσσικών δεδομένων</i>	851
Maria Pontiki: <i>Opinion Mining and Target Extraction in Greek Review Texts</i>	871
Anna Roussou: <i>The duality of mimos</i>	885

Stathis Selimis & Demetra Katis: <i>Reference to static space in Greek: A cross-linguistic and developmental perspective of poster descriptions</i>	897
Evi Sifaki & George Tsoulas: <i>XP-V orders in Greek</i>	911
Konstantinos Sipitanos: <i>On desiderative constructions in Naousa dialect</i>	923
Eleni Staraki: <i>Future in Greek: A Degree Expression</i>	935
Χριστίνα Τακούδα & Ευανθία Παπαευθυμίου: <i>Συγκριτικές διδακτικές πρακτικές στη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2: από την κριτική παρατήρηση στην αναπλαισίωση</i>	945
Alexandros Tantos, Giorgos Chatziioannidis, Katerina Lykou, Meropi Papatheohari, Antonia Samara & Kostas Vlachos: <i>Corpus C58 and the interface between intra- and inter-sentential linguistic information</i>	961
Arhonto Terzi & Vina Tsakali: <i>The contribution of Greek SE in the development of locatives</i>	977
Paraskevi Thomou: <i>Conceptual and lexical aspects influencing metaphor realization in Modern Greek</i>	993
Nina Topintzi & Stuart Davis: <i>Features and Asymmetries of Edge Gemimates</i>	1007
Liana Tronci: <i>At the lexicon-syntax interface Ancient Greek constructions with ἔχειν and psychological nouns</i>	1021
Βίλλυ Τσάκωνα: <i>«Δημοκρατία είναι 4 λύκοι και 1 πρόβατο να ψηφίζουν για φαγητό»:Αναλύοντας τα ανέκδοτα για τους/τις πολιτικούς στην οικονομική κρίση</i>	1035
Ειρήνη Τσαμαδού- Jacobberger & Μαρία Ζέρβα: <i>Εκμάθηση ελληνικών στο Πανεπιστήμιο Στρασβούργου: κίνητρα και αναπαραστάσεις</i> ...	1051
Stavroula Tsiplakou & Spyros Armostis: <i>Do dialect variants (mis)behave? Evidence from the Cypriot Greek koine</i>	1065
Αγγελική Τσόκογλου & Σύλα Κλειδή: <i>Συζητώντας τις δομές σε -οντας</i>	1077

Αλεξιάννα Τσότσου:	
<i>Η μεθοδολογική προσέγγιση της εικόνας της Γερμανίας στις ελληνικές εφημερίδες</i>	1095
Anastasia Tzilinis:	
<i>Begründendes Handeln im neugriechischen Wissenschaftlichen Artikel: Die Situierung des eigenen Beitrags im Forschungszusammenhang.....</i>	1109
Κυριακούλα Τζωρτζάτου, Αργύρης Αρχάκης, Άννα Ιορδανίδου & Γιώργος Ι. Ευδόπουλος:	
<i>Στάσεις απέναντι στην ορθογραφία της Κοινής Νέας Ελληνικής: Ζητήματα ερευνητικού σχεδιασμού</i>	1123
Nicole Vassalou, Dimitris Papazachariou & Mark Janse:	
<i>The Vowel System of Mišótika Cappadocian</i>	1139
Marina Vassiliou, Angelos Georganas, Prokopis Prokopidis & Haris Papageorgiou:	
<i>Co-referring or not co-referring? Answer the question!.....</i>	1155
Jeroen Vis:	
<i>The acquisition of Ancient Greek vocabulary.....</i>	1171
Christos Vlachos:	
<i>Mod(aliti)es of lifting wh-questions.....</i>	1187
Ευαγγελία Βλάχου & Κατερίνα Φραντζή:	
<i>Μελέτη της χρήσης των ποσοδεικτών λίγο-λιγάκι σε κείμενα πολιτικού λόγου</i>	1201
Madeleine Voga:	
<i>Τι μας διδάσκουν τα ρήματα της ΝΕ σχετικά με την επεξεργασία της μορφολογίας.....</i>	1213
Werner Voigt:	
<i>«Σεληνάκι μου λαμπρό, φέγγε μου να περπατώ ...» oder: warum es in dem bekannten Lied nicht so, sondern eben φεγγαράκι heißt und ngr. φεγγάρι</i>	1227
Μαρία Βραχιονίδου:	
<i>Υποκοριστικά επιρρήματα σε νεοελληνικές διαλέκτους και ιδιώματα</i>	1241
Jeroen van de Weijer & Marina Tzakosta:	
<i>The Status of *Complex in Greek.....</i>	1259
Theodoros Xioufis:	
<i>The pattern of the metaphor within metonymy in the figurative language of romantic love in modern Greek.....</i>	1275

Η ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΥΠΟΚΟΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΘΗΜΑΤΩΝ ΜΕ Β' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ ΤΟ ΕΠΙΘΗΜΑ
-ΑΚΙ ΣΤΟΝ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟ ΛΟΓΟ

Παπαδοπούλου Ελένη
Ακαδημία Αθηνών ΚΕΝΔΙ/ΙΑΝΕ
e_papad@academyofathens.gr

Abstract

The present paper, in the context of derivational morphology, attempts to explore the phenomenon of compound diminutive suffixes ending in -aki (-άκι) in Modern Greek dialects. The study has been based upon data recorded by ΙΑΝΕ (Historical Dictionary of Modern Greek [ILNE]) and the archives of ΚΕΝΔΙ (Research Center for Modern Greek Dialects [KENDI]). The examination of the material, the coding of the suffixes and relative examples lead to the conclusion that the accumulation of diminutive suffixes is a systematic derivational mechanism of the diminution in dialects and attest to the high productivity and wide variety of combinational flexibility of -aki suffix, which reveals the linguistic creativity of dialects in rendering denotative and connotative meanings.

Λέξεις-κλειδιά: παραγωγική μορφολογία, διαλεκτολογία, υποκορισμός, υποκοριστικά επιθήματα

1. Εισαγωγή

Η παρούσα ανακοίνωση τοποθετείται στο πλαίσιο της παραγωγικής μορφολογίας, επιχειρώντας να διερευνήσει το φαινόμενο της συσσώρευσης υποκοριστικών επιθημάτων στον διαλεκτικό λόγο. Το υλικό της έρευνας προέρχεται κυρίως από τους τυπωμένους τόμους (α-δαχτυλωτός) του Ιστορικού Λεξικού της Νέας Ελληνικής

(ΙΑΝΕ) και το Αρχείο του Κέντρου Ερεύνης των Νεοελληνικών Διαλέκτων και Ιδιωμάτων της Ακαδημίας Αθηνών (ΚΕΝΔΙ), τα οποία περιλαμβάνουν καταγραφές από όλον τον ελληνόφωνο διαλεκτικό χώρο.

Ο υποκορισμός, στο πλαίσιο της παραγωγικής μορφολογίας, είναι η διαδικασία σχηματισμού λέξεων με την προσθήκη προσφυμάτων με πρωταρχικό στόχο τη δήλωση της σμίκρυνσης. Ως εννοιολογικό σύστημα, τα υποκοριστικά πέρα από την κατεξοχήν ποσοτική σημασία της σμίκρυνσης, ανάλογα με επικοινωνιακό πλαίσιο, δηλώνουν συχνά μια ποικιλία 'αξιολογικών αποχρώσεων σημασίας'¹

Με βάση τις παραπάνω λειτουργίες, σε γενικές γραμμές, στη βιβλιογραφία προτείνεται η διάκριση των υποκοριστικών σε:²

α) **ποσοτικά/μικρυντικά/μειωτικά** (*diminutiva*), τα οποία δηλώνουν το αντικείμενο αναφοράς της βάσης σε μικρό μέγεθος, βαθμό, ένταση σε σχέση με αυτό του πρωτοτύπου.

β) **ποιοτικά/συναισθηματικά/αξιολογικά** (*evaluative hypocoristics*), τα οποία συνδέονται με το πραγματολογικό επίπεδο, με την επικοινωνιακή περίσταση, με μη ποσοτικούς και μετρήσιμους όρους· εκφράζουν την εμπλοκή και μια υποκειμενική ή αντικειμενική αξιολόγηση του ομιλητή για το αντικείμενο αναφοράς της βάσης, προσθέτοντας συχνά μία άλλη διάσταση στο επικοινωνιακό πλαίσιο ως τρόποι δήλωσης οικειότητας, τρυφερότητας, συμπάθειας, θετικής ή και αρνητικής διάθεσης, αντιπάθειας, περιφρόνησης, δυσφήμισης κ.λπ.

Η παραπάνω διάκριση συχνά δεν είναι αυστηρά οριοθετημένη, καθώς η έννοια της σμίκρυνσης, ως βασικό νοηματικό πεδίο της γλώσσας, εμπεριέχει και τις δύο διαστάσεις. Τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά που φέρουν τα υποκοριστικά εξαρτώνται από ένα πλέγμα συνυποδηλώσεων που αφορά είτε στο περιεχόμενο των βάσεων είτε στα συμφραζόμενα καθώς και σε εξωγλωσσικές παραμέτρους που έχουν να κάνουν με τον ομιλητή, την περίσταση επικοινωνίας κ.λπ.

Όπως προαναφέρθηκε, η παρούσα ανακοίνωση εστιάζει στο φαινόμενο της συσσώρευσης υποκοριστικών επιθημάτων³ με β' συνθετικό το επίθημα -άκι στον διαλεκτικό

1 Για τη μελέτη των λειτουργιών των υποκοριστικών στο πλαίσιο της αξιολογικής μορφολογίας (*evaluative morphology*), βλ. Bakema & Geeraerts (2004: 1045-1046), Τσερές (2014: 139-140) και Μελισσαροπούλου (2006: 10-11).

2 Για τη διάκριση και επιμέρους κατηγοριοποιήσεις των λειτουργιών των υποκοριστικών, βλ. ενδεικτικά Weber (1963: 46-47), Μπαμπινιώτης (1969: 21), Τσερές (2014: 146 κ.εξ.) Μελισσαροπούλου (2006: 56), Σταυριανάκη (2002: 607-608).

3 Για το φαινόμενο του συνδυασμού και της συσσώρευσης υποκοριστικών επιθημάτων στη γλωσσολογική βιβλιογραφία και στις διαλέκτους, βλ. Μελισσαροπούλου (2006: 71-81).

λόγο. Επισκοπώντας το φαινόμενο στην Κοινή Νέα Ελληνική (ΚΝΕ), παρατηρούμε ότι έχει λάβει μια σχεδόν πάγια μορφή με τη δημιουργία υποκοριστικών επιθημάτων, με πιο παραγωγικά τα *-ουδάκι*, *-ουλάκι*, *-αλάκι* και *-αράκι*. Στα επιθήματα αυτά, την πρώτη θέση στο διπλό επίθημα κατέχει ένα ήδη μεσαιωνικό υποκοριστικό επίθημα (*-ούδι(ν)*, *-ούλι(ν)*, *-άλι(ν)*, *-άρι(ν)*) που σχεδόν πάντα ακολουθείται από το πλέον παραγωγικό επίθημα του υποκορισμού της κοινής νεοελληνικής *-άκι*,⁴ το οποίο συνδέεται άμεσα χωρίς ο ομιλητής να υποκύπτει σε ιδιαίτερους περιορισμούς σημασιολογικής ή άλλης φύσεως. Βασικός παράγοντας που οδήγησε τόσο στο σχηματισμό, όσο και στην παγίωσή τους, υπήρξε η απώλεια, σε προγενέστερη φάση, της υποκοριστικής σημασίας των αρχικών υποκοριστικών επιθημάτων, η οποία μετέτρεψε τα αρχικά υποκοριστικά σε λεξικοποιημένες βάσεις και δημιούργησε εν πολλοίς την ανάγκη της εκ νέου δήλωσης του υποκορισμού με την προσθήκη ενός δεύτερου υποκοριστικού επιθήματος, στην περίπτωση μας του *-άκι*. Το φαινόμενο της αποσημασιοποίησης (*desemantisation*) και λεξικοποίησης (*lexicalization*)⁵ των παλαιών υποκοριστικών επιθημάτων εντάσσεται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης υποχώρησης και προσαρμογής κατά τη μετάβαση από τη μεσαιωνική γλώσσα στη σύγχρονη ΚΝΕ. Η απώλεια των παλαιών υποκοριστικών επισημαίνεται στις περισσότερες περιπτώσεις χρήσης των υποκοριστικών με σύνθετο επίθημα, όπου απουσιάζει δόκιμη ενδιάμεση μορφή στην ΚΝΕ, π.χ. *δένδρο* > **δενδρούλι* – *δενδρουλάκι*, *ψήφος* > **ψηφάλι* – *ψηφαλάκι* κ.τ.ό.

Το φαινόμενο της συσσώρευσης υποκοριστικών επιθημάτων στον διαλεκτικό λόγο εμφανίζεται ιδιαίτερα παραγωγικό και παρουσιάζει ιδιαιτερότητες σε σχέση με την ΚΝΕ. Παρά την επισήμανση των Ράλλη-Μελισσαροπούλου (2006: 1, 6-7) ότι η συσσώρευση υποκοριστικών επιθημάτων στις διαλέκτους είναι σχεδόν απαγορευτική και, όπου απαντά, συνδέεται με την εξασθένηση της υποκοριστικής σημασίας του αρχικού υποκοριστικού (ας σημειωθεί ότι η αναφορά εστιάζει στις περιφερειακές διαλεκτικές ποικιλίες –μικρασιατικό ιδίωμα Κυδωνιών και Μοσχονησίων, Γκρίκο, Ποντιακά, Καππαδοκικά),⁶ τα στοιχεία από διαλέκτους και ιδιώματα που καταγράφονται στο υλικό του ΚΕΝΔΙ, μας δίνουν μία διαφορετική εικόνα τουλάχιστον στο παραγωγικό πεδίο που αφορά τους συνδυασμούς υποκοριστικών επιθημάτων με β' συνθετικό το επίθημα *-άκι*.

4 Για την υψηλή παραγωγικότητα και συνδυαστικότητα του επιθήματος *-άκι*, βλ. Σταυριανάκη (2002: 605-606), Τσερές (2014: 142-143), Καρρά (2006: 17).

5 Βλ. σχετικά Τσερές (2014: 139) και Πετρούνιας (1993: 36-37).

6 Βλ. σχετικά και Μελισσαροπούλου (2006: 76-81).

2. Το υλικό

Από τη μελέτη του υλικού του ΙΑΝΕ και του Αρχείου του ΚΕΝΔΙ,⁷ σημειώθηκαν οι ακόλουθοι συνδυασμοί υποκοριστικών επιθημάτων με β' συνθετικό το επίθημα -άκι:⁸

- **-ακ-άκι**

λουρακάκι Σίφν. < λουράκι κοιν. < λουρί // **μικρακάκι** Σύμ. < μικράκι σύννηθ. < μικρός // **ξυλικάκι** Θεσσ. < ξυλίκι σύννηθ. < ξύλο // **παιδακάκι** Σύμ. < παιδάκι κοιν. < παιδί // **πρηστακάκι** Ικαρ. Κρήτ. < πρηστάκι Ήπ. Ικαρ. Κέρκ. Πάξ. < πρηστός (= άγουρο σύκο) Άνδρ. Εύβ. Κρήτ. // **πρωτακάκι** (= μεταξοσκώληκας 8 ημερών, που έχει υποστεί την πρώτη αλλαγή) Πελοπν. < πρωτάκι (ίδια σημ.) Πελοπν. < πρώτος // **σπηλιακάκι** Πελοπν. (Μάν.) < σπηλιάκι Εύβ. (Στρόπον.) Κορσ. Πελοπν. (Μάν.) < σπηλιά // **σπιτακάκι** Κρήτ. Κύθηρ. < σπιτάκι κοιν. < σίτι // **ψαρακάκι** Ερεικ. Στερελλ. (Παρνασσ.) < ψαράκι κοιν. < ψάρι, κ.ά.

- **-αλ-άκι**

βουναλάκι κοιν. < βουνάλι Μήλ. κ.α. < βουνό // **βουργιαλάκι** Κρήτ. < βουργιάλι Κρήτ. Μήλ. < βούργια (= σακκίδιο) // **γιοκαλάκι** Κρήτ. (Σφακ.) < γιόκας < γιος // **γουρναλάκι** Κρήτ. < γουρνάλι Καλαβρ. (Μπόβ. Γαλλικ.) < γούρνα // **γρεγαλάκι** Πόρ. Σαλαμ. < γρεγάλι Αθήν. Άνδρ. Αντίπαξ. Μήλ. Πάρ. Πόρ. Σαλαμ. Σέριφ. < γρέγος (= ΒΑ άνεμος) // **νεφαλάκι** Αντίπαρ. Κρήτ. Μύκ. Ρόδ. Σύμ. κ.α. < νέφαλο Ήπ. Θήρ. Κάρπ. Κρήτ. Κύπρ. Ρόδ. Κάσ. Σύμ. Τήν. κ.α. < νέφος // **περδικαλάκι** Κρήτ. < περδικάλι Κρήτ. < πέρδικα // **ποντικαλάκι** Κάρπ. Κρήτ. Σύμ. Χίος < ποντικάλι Σύμ. < ποντίκι // **τοιχαλάκι** Κουφον. Κρήτ. Σύμ. < τοιχάλι Κρήτ. Σύμ. < τοίχος // **τροπαλάκι** Αντίπαρ. Ικαρ. Κρήτ. Κως Λυκ. (Λιβύσσ.) Σύμ. < τρυπάλι Κάλυμν. Κρήτ. Φούρν. Σύμ. < τρύπα κ.ά.

- **-αρ-άκι**

βουναράκι πολλαχ. < βουνάρι Κάρπ. Κύπρ. Μεγίστ. Ρόδ. < βουνό // **καλυβαράκι** Ίος < καλυβάρι / καλυβαρί Άνδρ. Κύθν. Σέριφ. Τήν. < καλύβα // **κανισκαράκι** Κρήτ. < κανισκάρι Κρήτ. < κανίσκι (= καλάθι, δώρο) // **κλιναράκι** Κύπρ. < κλι-

7 Τα παραδείγματα που καταγράφονται από α-δαχτυλωτός προέρχονται από το ΙΑΝΕ, ενώ τα παραδείγματα από Ε-Ω από το Αρχείο του ΚΕΝΔΙ. Οι συντομογραφίες τοπωνυμίων και χαρακτηρισμών συχνότητας των λημμάτων (π.χ. κοιν(ό), σύννηθ(ες), πολλαχ(ού) κ.λπ.) στα παραδείγματα του ΚΕΝΔΙ μπορούν να αναζητηθούν στους πίνακες συντομογραφιών των τόμων του ΙΑΝΕ.

8 Για λόγους οικονομίας χώρου, στα παραδείγματα σημειώνεται μόνον ο αποκατεστημένος τύπος του λήμματος, π.χ. γκρεμούδι, και όχι ο διαλεκτικός, π.χ. γκριμούδ', ακρεμούγι κ.λπ., αφού συχνά καταγράφεται έντονη πολυτυπία διότι το υλικό προέρχεται από διάφορες διαλεκτικές ζώνες.

νάρι⁹ Κεφαλλ. Κρήτ. Κύπρ. Λευκ. Πόντ. Ρόδ. Χίος < κλίνη // **κουπαράκι** Πελοπν. (Μανιάκ. Φιγαλ.) < **κουπάρι** Πελοπν. (Μάν.) Καλάβρ. (Μπόβ.) < **κούπα** // **μυγαράκι** Μήλ. Νάξ. (Απύρανθ.) < **μυγάρι** Αν. Θράκ. Εύβ. Ήπ. Μακεδ. Σαμοθρ. < **μύγα** // **μυλαράκι** Κίμωλ. Κύθν. Ρόδ. Σύμ. Σύρ. < **μυλάρι** Κύπρ. Πόντ. Σύμ. < **μύλος** // **νυφαράκι** Κρήτ. < **νυφάρι** Πελοπν. (Μάν.) < **νύφη** // **πιταράκι** Απουλ. (Μαρτάν.) Θράκ. Ικαρ. Κρήτ. Μήλ. Μύκ. Χίος < **πιτάρι** Απουλ. (Καστριν.) Ήπ. Κρήτ. Μακεδ. Νάξ. < **πίτα** // **πυργαράκι** Θήρ. Ικαρ. Χίος < **πυργάρι** Χίος < **πύργος** // **σπηλιαράκι** Κρήτ. < **σπηλιάρι** Κρήτ. Κύπρ. < **σπηλιά** // **τοιχαράκι** Οιν. Σίφν. < **τοιχάρι** Ήπ. Σύμ. < **τοιχος** // **φλουδαράκι** Κρήτ. < **φλουδάρι** Πελοπν. (Μάν.) < **φλουδά** // **φυλαχταράκι** Κρήτ. Σύμ. < **φυλαχτάρι** Ικαρ. Κρήτ. Κύπρ. κ.α. < **φυλαχτό**. Πβ. και **φυλαχτουδάκι** Χίος, κ.ά.

• **-ελ-άκι**

καμπανελάκι Κρήτ. (Αχεντρ.) Στερελλ. (Αχυρ.) < **καμπανέλι** Αλόρνν. Ανδρ. Αστυπ. Καλαβρ. (Μπόβ.) Κάλυμν. Κάρπ. Μεγίστ. Μήλ. Νάξ. Σύμ. κ.α. < **καμπάνα** // **κουπαδελάκι** (= μικρό φλιτζάνι) Πελοπν. (Κορών.) < **κουπαδέλι** Πελοπν. (Δημητσ. Ξηρόκ. κ.α.) < **κούπα** // **κυπρελάκι** Ήπ. (Πρέβ.) < **κυπρέλι** Ίος Λευκ. Στερελλ. < **κυπρί** (= είδος κουδουνιού) // **μικρελάκι** Θάσ. Καλαβρ. (Μπόβ. Χωρίο Ροχουδι.) Λήμν. Μακεδ. < **μικρέλι** Θάσ. Λήμν. κ.α. < **μικρός** // **πορτελάκι** Μαθράκ. < **πορτέλι** Ζάκ. Θεσσ. Κάρπ. Λέσβ. / **πορτέλο** Εύβ. Θεσσ. Κέρκ. Στερελλ. < **πόρτα**, κ.ά.

• **-ιδ-άκι**

αφροκοπιδάκι Νάξ. (Απύρανθ.) < **αφροκοπίδι** Νάξ. (Απύρανθ.) < **αφροκοπιά** (= υδρορορή στέγης) // **γλωσσιδάκι** (= μικρή γλώσσα) σύνθηθ. < **γλωσσίδι** σύνθηθ. < **γλώσσα** // **γριαδάκι** Άνδρ. Θήρ. Κρήτ. < **γριαδί** Θήρ. Ηράκλ. Ίος Χίος < **γριά** // **γριδάκι** Νάξ. (Απύρανθ.) < **γριίδι** Θεσσ. (Τρίκερ.) Νάξ. (Απύρανθ.) Πόντ. Σύμ. < **γριά** // **ελιδάκι** Ανάφ. Κίμωλ. Κρήτ. Μήλ. Νάξ. Θήρ. Φούρν. Χίος κ.α. < **ελίδι** Εύβ. Ικαρ. Κεφαλλ. Κρήτ. Κύπρ. Μεγίστ. Πρόπ. (Μηχαν.) Χίος κ.α. < **ελιά** // **κοιλιδάκι** Μήλ. Μύκ. Νάξ. (Απύρανθ.) < **κοιλίδι** Εύβ. Κύπρ. Νάξ. (Απύρανθ.) < **κοιλιά** // **κοπελιδάκι** Κρήτ. < **κοπελίδι** Θήρ. Κρήτ. Λέσβ. < **κοπέλι** // **παραβολιδάκι** (= μικρή παραβολή, ιστορία) Νάξ. (Απύρανθ.) < **παραβολίδι** Νάξ. (Απύρανθ.) < **παραβολή** // **ρωγαλιδάκι** Νάξ. Πάρ. < **ρωγαλίδι** Κρήτ. Νάξ. Ψαρ. < **ρώγα** (= είδος αράχνης) // **σπηλιδάκι** Πάρ. < **σπηλίδι** Κύθν. Εύβ. < **σπηλιά** // **τσουκαλιδάκι** Νάξ. (Απύρανθ.) < **τσουκαλίδι** Νάξ. (Απύρανθ.) (= μικρή ποσότητα φαγητού) < **τσουκάλι** // **φου-**

9 Ας σημειωθεί ότι το επίθημα *-άρι* άλλοτε έχει υποκοριστική σημασία και άλλοτε την έχει απολέσει, πχ. το *κλινάρι* ως υποκοριστικό απαντά μόνον στη Ρόδο.

νταλιδάκι Κρήτ. < φουνταλίδι Κρήτ. < αμάρτ. φουντάλι < φούντα, κ.ά.

• **-ουδ-άκι**

βλαστουδάκι Κρήτ. < βλαστούδι αγν. τόπ. < βλαστός // **βοσκαρουδάκι** Νάξ. (Απύρανθ.) < βοσκαρούδι Θράκ. Κεφαλλ. Κρήτ. Κύπρ. Νάξ. κ.α. < βοσκάρις // **βρακουδάκι** Κεφαλλ. < βρακούδι Ίμβρ. Κεφαλλ. Κύπρ. Μακεδ. < βρακί // **γιαβρουδάκι** ενιαχ. < γιαβρούδι Θράκ. Κύπρ. κ.α. < γιαβρού / γιαβρί (= νεοσσός) // **γιαλουδάκι** Ιων. Κάσ. Μήλ. Σίφν. Χάλκ. κ.α. < γιαλούδι Κάρπ. Κύθν. Χίος < γιαλός // **γκρεμουδάκι** Σίφν. < γκρεμούδι Εύβ. Ήπ. Θεσσ. Χίος < γκρεμός // **ελιουδάκι** Κως < ελιούδι Κως Μακεδ. < ελιά // **ζαβουδάκι** Αμοργ. (= ζώψιο) < ζαβούδι Α. Ρούμελ. (Σιναπλ.) (= καχεκτικό πρόβατο) < ζαβός // **θηλυκουδάκι** Μύκ. Νάξ. (Απύρανθ.) < θηλυκούδι Κύπρ. < θηλύκι // **μαγαζουδάκι** Νάξ. (Απύρανθ.) < μαγαζούδι Μακεδ. Νάξ. (Απύρανθ.) < μαγαζί // **νερουδάκι** (= λίγο νερό) Μεγίστ. Σύμ. < νερούδι (= λίγο νερό) Μακεδ. < νερό // **πετρουδάκι** Θράκ. Α. Ρουμελ. (Σωζόπ.) < πετρούδι Βιθυν. (Κουβούκλ.) Θράκ. (Μεταξάδ.) Κέρκ. Μακεδ. < πέτρα. Πβ. και θηλ. **πετρούδα** (= μικρή πέτρα) Α. Ρουμελ. Κέρκ. Κύπρ. Μακεδ. // **πλευρουδάκι** Αμοργ. < πλευρούδι Κάλυμν. < πλευρό // **σωρουδάκι** Πελοπν. < σωρούδι Θεσσ. Κως Μακεδ. < σωρός // **τριφτουδάκι** Νάξ. (Απύρανθ.) < τριφτούδι Κάρπ. Μακεδ. Ρόδ. < τριφτός (= είδος ζυμαρικού) // **φτερουδάκι** Ανδρ. Νάξ. < φτερούδι Θράκ. Μακεδ. Νίσυρ. Στερελλ. κ.α. < φτερό // **φυτουδάκι** Κως Σύμ. < φυτούδι Χίος < φυτό // **χειλουδάκι** Ρόδ. Σύμ. < χειλούδι Βιθυν. Κύπρ. Κως Μακεδ. < χείλι // **χοιρινουδάκι** Νάξ. (Απύρανθ.) < χοιρινούδι Νάξ. (Απύρανθ.) < χοιρινό // **ψειρουδάκι** Φούρν. < ψειρούδι Αν. Θράκ. (Τσακίλ.) Α. Ρουμελ. (Σωζόπ.) Ήπ. (Κουκούλ.) < ψείρα, κ.ά.

• **-ουλ-άκι**¹⁰

βαρκουλλάκι σύννηθ. < βαρκούλλα κοιν. < βάρκα // **βατουλλάκι** Κρήτ. Ρόδ. < βατούλλι ενιαχ. < βάτος // **γαμπρουλλάκις -ουλλάκι** Θράκ. Στερελλ. (Αιτωλ.) < γαμπρούλλης σύννηθ. < γαμπρός // **γιατρικουλλάκι** Κρήτ. < γιατρικούλι πολλάχ. < γιατρικό // **γιουλάκι** Θήρ. κ.α. < γιούλης Ήπ. Κύπρ. Πελοπν. Στερελλ. < γιος // **γριουλάκι** ενιάχ. < γριούλα κοιν. < γριά // **θεριουλάκι** Κρήτ. Μήλ. Μύκ. Νάξ. < θεριούλι Ηράκλ. Κουφον. < θεριό // **θηλυκουλλάκι** (= κοριτσάκι) Κρήτ. Πελοπν. (Μάν.) < θηλυκούλι (= μικρό κορίτσι) Εύβ. Μαθράκ. Μέγαρ. Οθων. < θυληκό // **καμπουλάκι** Κρήτ. Πελοπν. Στερελλ. < καμπούλι Αντιπαξ. Ίος Οθων.

¹⁰ Ας σημειωθεί ότι στα παραδείγματα του ΙΑΝΕ ακολουθείται η εκάστοτε ορθογραφία των τόμων-περιπτώσεις ασυμφωνίας, πχ. -ουλλάκι / -ουλάκι, -πουλλάκι / -πουλάκι, οφείλονται στην απλοποίηση των διπλών σύμφωνα με τις ορθογραφικές οδηγίες στους τελευταίους τόμους του ΙΑΝΕ.

Πελοπν. Παξ. < *κάμπος* // **καρδουλάκι** Θήρ. Κρήτ. Μήλ. Νάξ. Πάρ. < *καρδούλι* Εύβ. Κρήτ. Κύπρ. Χίος < *καρδιά* // **κηπουλάκι** Απουλ. (Καλημ.) Κως Πελοπν. Ρόδ. Σύμ. < *κηπούλι* Απουλ. (Καλημ. Ότρ.) Θεσσ. Κάρπ. Κρήτ. Κως Νίσυρ. κ.α. < *κήπος* // **κομματουλάκι** Κρήτ. Κως Ρόδ. < *κομματούλι* Κάρπ. Κάλυμν. Κρήτ. Κεφαλλ. Κως Μακεδ. Ρόδ. κ.α. < *κομμάτι* // **πορτουλάκι** Θήρ. < *πορτούλι* Μακεδ. (Βόϊον) Πάρ. / *πορτούλα* κοιν. < *πόρτα* // **στρατουλάκι** (= μικρό δρομάκι) Κρήτ. < *στρατούλι* (= μικρός δρόμος, πέρασμα) Ερεικ. Οθων. < *στράτα* // **σωρουλάκι** Κρήτ. Πελοπν. *σωρούλι* (= μικρός σωρός) Θεσσ. Κέρκ. Πελοπν. Χίος / *σωρούλης* Πελοπν. < *σωρός* // **ταφρουλάκι** Κρήτ. < *ταφρούλι* Κέρκ. Παξ. < *τάφρος* // **φτερουλάκι** Χίος < *φτερούλι* πολλαχ. < *φτερό* // **φτωχουλάκι** Κύθηρ. Μεγίστ. < *φτωχούλης* κοιν. < *φτωχός* // **χαντρουλάκι** Χίος < *χαντρούλι* Χίος < *χάντρα*, κ.ά.

- **-πουλ-άκι**

αστροπουλλάκι Κύπρ. < *αστρόπουλλο* Θράκ. Πόντ. < *άστρο* // **γαϊδουροπουλλάκι** Πελοπν. (Κόκκιν.) < *γαϊδουροπούλλι* -ο πολλαχ. Αν. Θράκ. (Σαρεκκλ.) Ζάκ. Πόντ. Πελοπν. Στερελλ. κ.α. < *γαϊδούρι* // **γομαροπουλάκι** (= μικρός όνος) ενιαχ. Στερελλ. < *γομαρόπουλι* -ο ενιαχ. Ήπ. Θεσσ. Πόντ. Στερελλ. < *γομάρι* // **εριφοπουλάκι** Ρόδ. < *εριφοπούλι* -ο Ικαρ. Νίσυρ. Ρόδ. Τήλ. < *ερίφι* // **κριοπουλάκι** (= κριάρι ενός έτους) Τήν. < *κριοπούλι* -ο Αγαθόν. Ίμβρ. Κάσ. Λέρ. Μήλ. Νάξ. Σέριφ. Τήλ. κ.α. < *κριός* // **μαχαιροπουλάκι** Στερελλ. < *μαχαιρόπουλο* Θράκ. Ίμβ. Πόντ. < *μαχαίρι* // **νησοπουλάκι** Αμοργ. < *νησόπουλο* Αμοργ. Αντίπαρ. Πάρ. Κουφονήσ. Καστ. < *νησί* // **σαργοπουλάκι** Πελοπν. < *σαργοπούλι* -ο Ερεικ. Παξ. Πελοπν. Πόρ < *σαργός* // **σκαροπουλάκι** Κάρπ. < *σκαροπούλι* -ο Αλόρν. Ιθάκ. Κάρπ. Κρήτ. Νίσυρ. Πελοπν. (Μάν.) Σίφν. < *σκάρος* // **τραγοπουλάκι** Νάξ. < *τραγοπούλι* -ο Ήπ. Θεσσ. Θράκ. Κάρπ. Νίσυρ. Πελοπν. Πόρ. Κάλυμν. Σκύρ. Στερελλ. Τήλ. Τήν. κ.α. < *τραγί* / *τράγος* // **τσεκουροπουλάκι** Στερελλ. (Περίστ.) < *τσεκουρόπουλο* Ζάκ. Στερελλ. (Δεσφ. Περίστ.) < *τσεκούρι*, κ.ά.

- **-ουτσικ-άκι**

Λίγα παραδείγματα υποκοριστικών καταγράφηκαν με το επίθημα *-ουτσικ-άκι*, τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, όχι μόνον ως προς το διπλό υποκορισμό, αλλά κυρίως διότι το επίθημα συνδέεται με βάσεις ουσιαστικών, ενώ στην ΚΝΕ το *-ούτσικος* κατεξοχήν απαντά με επιθετικές βάσεις. Ας σημειωθεί ότι τα εν λόγω διπλά υποκοριστικά προέκυψαν είτε αναλογικά είτε από ενδιάμεσα υποκοριστικά που όμως δεν είναι σε όλες τις περιπτώσεις μαρτυρημένα στις πηγές του ΚΕΝΔΙ.

γκρεμουτσικάκι Νάξ. (Απύρανθ.) < αμάρτ. *γκρεμούτσικο* < *γκρεμούτσι* Πελοπν. (Μάν.) < *γκρεμός*. Πβ. και *γκρεμουτσάκι* Πελοπν. (Μάν.) // **εμπνουτσικάκι** < Νάξ. (Απύρανθ.) < αμάρτ. *εμπνούτσικο* < αμάρτ. *εμπνούτσι* < *έμπνο* (= πυώδης φλεγμονή) // **νερουτσικάκι** Νάξ. < *νερούτσικο* (= νεράκι) Βιθυν. Κρήτ. / ως τοπων. Νάξ. Πελοπν. Χίος < αμάρτ. *νερούτσι* < *νερό*. Πβ. και *νερουτσάκι* (= νεράκι) Κίμωλ. Σίφν. // **πλευρουτσικάκι** Νάξ. (Απύρανθ.) < αμάρτ. *πλευρούτσικο* < αμάρτ. *πλευρούτσι* < *πλευρό*.

3. Συμπεράσματα

Από την εξέταση του υλικού προκύπτει ότι το φαινόμενο της συσσωρευσης υποκοριστικών επιθημάτων με β' συνθετικό το *-άκι* είναι ιδιαίτερα παραγωγικό στον διαλεκτικό λόγο. Κατά την έρευνα εντοπίστηκε πλήθος σχετικών παραδειγμάτων, ενώ διαπιστώθηκε το μεγάλο εύρος της συνδυαστικής ευελιξίας του επιθήματος *-άκι* για την απόδοση υποκοριστικών δηλώσεων και συνδηλώσεων.

Σε ό,τι αφορά τη **γεωγραφική έκταση** του φαινομένου, σαφώς απαντά κατά κόρον στο νησιωτικό χώρο του Αιγαίου (Κρήτη, Κυκλάδες, Δωδεκάνησα), όπου εντοπίστηκαν και τα πιο 'παράδοξα' για τον μη διαλεκτικό ομιλητή παραδείγματα, π.χ. *θηλυκουλάκι* (= κοριτσάκι), *νερουδάκι*, *νερουτσικάκι*, *μαγαζουδάκι*, *λουρακάκι*, *γιατρικουλάκι*, *γραμμιδάκι*, *μυξαλάκι*, *σκυλιδάκι* (= μικρός σκύλος), *τοπαράκι* (= μικρός τόπος), *δαλουδάκι*, *φλουδαράκι*, *φυτραράκι* (= η αρχική έκρηξη της ανοιξιάτικης βλάστησης), *φωταράκι*, *τσουβαλικάκι* (= σακκουλάκι) κ.ά.

Ωστόσο, δεν είναι λίγα τα παραδείγματα που εντοπίστηκαν και σε διαλεκτικές ζώνες του ηπειρωτικού χώρου (Ηπειρο, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο, Μακεδονία) καθώς και στα νησιά του Ιονίου· λιγότερα παραδείγματα καταγράφηκαν από την Απουλία, την Καλαβρία και την Κύπρο. Το εκτεταμένο γεωγραφικό εύρος του φαινομένου και η υψηλή παραγωγικότητά του δείχνει ότι η συσσωρευση επιθημάτων με β' συνθετικό και καταληκτικό επίθημα το *-άκι* αποτελεί συστηματικό παραγωγικό γλωσσικό μηχανισμό δήλωσης του υποκορισμού στις διαλέκτους και τα ιδιώματα.

Ως προς τη **μορφολογία**, βασική διαπίστωση που προκύπτει από τη μελέτη του φαινομένου στον διαλεκτικό χώρο είναι η ύπαρξη ενδιάμεσων υποκοριστικών τύπων παράλληλα με αυτούς που φέρουν σύνθετο υποκοριστικό επίθημα και μάλιστα πολύ συχνά στο πλαίσιο της ίδιας διαλεκτικής ομάδας, του ίδιου ιδιώματος, π.χ. *ποντικαλάκι* (Κάρπ. Κρήτ. κ.α.) – *ποντικάλι* (Κάρπ. Κρήτ.), *βοσκαρουδάκι* Νάξ. (Απύρανθ.)

– βοσκαρούδι Νάξ. Κύπρ. κ.α., νησοπουλάκι Αμοργ. – νησόπουλο Αμοργ. κ.ά. Όπως φαίνεται από το σύνολο των παραδειγμάτων που έχουν επιλεγεί στην παρούσα ανακοίνωση, υπάρχουν μαρτυρημένοι ενδιάμεσοι υποκοριστικοί τύποι, ενώ είναι λίγες οι περιπτώσεις που ο ενδιάμεσος τύπος έχει απολέσει την υποκοριστική του δήλωση. Το γεγονός αυτό συνιστά βασική διαφοροποίηση των διαλεκτικών ποικιλιών από την ΚΝΕ όπου, όπως αναφέρθηκε εισαγωγικά, η λεξικοποίηση και απώλεια της υποκοριστικής δήλωσης των αρχικών υποκοριστικών αποτέλεσε την αιτία της εκ νέου δήλωσης του υποκορισμού μέσω της χρήσης του επιθήματος –άκι. Στον διαλεκτικό λόγο, οι παράγωγες υποκοριστικές μορφολογικές δομές που εντοπίστηκαν βρίσκονται πολύ συχνά σε σχέση εναλλαγής με τις απλές, ωστόσο είναι βέβαιο ότι συνδέονται με διαφορετικές σημασιολογικές συνδηλώσεις και αποχρώσεις σημασιών.

Ας σημειωθεί ότι σε αρκετά παραδείγματα διπλών υποκοριστικών δεν καταγράφεται σχετικός ενδιάμεσος τύπος. Ωστόσο, η απώλεια μαρτυριών ασφαλώς δεν σημαίνει απαραίτητα την ανυπαρξία ενδιάμεσου τύπου, π.χ. **βροχιδάκι** Νάξ. (Απύρανθ.) < αμάρτ. *βροχίδι*, **βασιλικουδάκι** Μεγίστ. < αμάρτ. *βασιλικούδι*, **γυαλικουδάκι** (= μικρό γυάλινο σκέυος) Νάξ. (Απύρανθ.) Κάσ. < αμάρτ. *γυαλικούδι*, **ποτιστικουδάκι** (= μικρός κήπος) Νάξ. (Απύρανθ.) < αμάρτ. *ποτιστικούδι*, **σπιταλάκι** (= μικρό σπίτι) Λυκ. (Λιβύσσ.) < αμάρτ. *σπιτάλι*, **σχολειουδάκι** Νάξ. < αμάρτ. *σχολειούδι*, **τρυποκωλιδάκι** Νάξ. (Απύρανθ.) < αμάρτ. *τρυποκωλίδι* (< *τρυποκωλιά* = η τρύπα του πισινού) κ.ά. Επιπλέον, η παγίωση των διπλών υποκοριστικών επιθημάτων είναι βέβαιο ότι αναλογικά διευκόλυνε τον απευθείας σχηματισμό υποκοριστικών με διπλό επίθημα. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και ο σχηματισμός υποκοριστικών που ενδεχομένως σχηματίστηκαν κατ' αντιδιαστολή προς αντίστοιχα μεγεθυντικά, π.χ. **αφτουλλάκι** πολλαχ. (< μεγεθ. *αφτούλλα*), **γλωσσαράκι** (< μεγεθ. *γλωσσάρα*), **χωλαράκι** Σύμ. (< μεγεθ. *χωλάρα*), κ.ά.

Σε ό,τι αφορά την πολυτυπία και τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει το φαινόμενο στις διαλέκτους και τα ιδιώματα σε σχέση με την ΚΝΕ:

- ιδιαίτερα χαρακτηριστικοί είναι οι τύποι όπου καταγράφεται συνδυασμός τριών υποκοριστικών επιθημάτων, όπως π.χ. *γωπ-αδ-ουλ-άκι*, *φουντ-αλ-ιδ-άκι*, *σκροφ-αλ-ιδ-άκι*, *πευκ-αλ-ουρ-άκι*, *κρεβατ-αρ-ιδ-άκι* κ.ά.
- σημειώθηκε η επανειλημμένη προσάρτηση του υποκοριστικού επιθήματος –άκι στην ίδια βάση σχηματίζοντας το επίθημα –ακ-κάκι, το οποίο δεν απαντά στην ΚΝΕ¹¹ και η χρήση του υπογραμμίζει την έντονη επίδοση και συνδυαστική ευελι-

11 Βλ. σχετικά Καρρά (2006: 69)

ξια του διπλού υποκορισμού στον διαλεκτικό χώρο, π.χ. *σπιτακάκι, γουρουνακάκι, ψαρακάκι* κ.ά. (βλ. περισσότερα παραδείγματα στο επίθημα –ακ-άκι)

- αξιοσημείωτη είναι η ποικιλία συνδυασμών υποκοριστικών επιθημάτων με την ίδια βάση, π.χ. *γριαδάκι – γριδάκι – γριουδάκι – γριουλάκι // γκρεμουδάκι – γκρεμαράκι – γκρεμουλάκι – γκρεμουτσάκι – γκρεμουτσικάκι // πετραδάκι – πετροδάκι – πετραλάκι – πετραράκι // σπηλιακάκι – σπηλιδάκι – σπηλιαράκι* κ.τ.ό.
- σε ό,τι αφορά τις βάσεις των εν λόγω υποκοριστικών, στην συντριπτική πλειοψηφία τους ανήκουν στην κατηγορία των ουσιαστικών· ωστόσο, καταγράφηκαν και αρκετές περιπτώσεις επιθετικών βάσεων, π.χ. *κοντουδάκι* Νάξ. (Απύρανθ. Γαλανάδ.) < *κοντός, μικρακάκι* Σύμ. < *μικρός, χαζουλάκι* Προπ. < *χαζός, λειανουδάκι* Νάξ. (Απύρανθ.) < *λειανός, στραβουδάκι* (= σκωπτικά, το μικρό παιδί που θεωρείται ανίκανο) Νάξ. < *στραβός, ζεστουδάκι* Νάξ. (Απύρανθ.) < *ζεστός, ξερουδάκι* Ικάρ. < *ξερός, φτενουδάκι* (= λεπτόγεως περιοχή) Νάξ. < *φτενός* κ.ά.

Ας σημειωθεί ότι το σημασιολογικό περιεχόμενο των βάσεων των υποκοριστικών συνδέεται αναπόσπαστα με τη γνωστική, ρεαλιστική ή και βιωματική εμπειρία των ομιλητών (αντικείμενα, κατηγορίες προσώπων, χλωρίδα, πανίδα, γεωλογία κ.λπ.) γι αυτό και οι αφηρημένες έννοιες δεν έχουν συνήθως αντίστοιχα υποκοριστικά. Ως εκ τούτου, όπως εύστοχα σημειώνει η Σταυριανάκη (2002: 606) πρόκειται για οριοθετημένες έννοιες, «που έχουν την σημασιολογική ιδιότητα να προσδιορίζονται από το χώρο ή / και στο χρόνο κατά τρόπο συμβατικό, αναγνωρίσιμο και μη αυθαίρετο ... αντικείμενα, έννοιες και ενέργειες ... (που) τα γνωρίζουμε ή τα κατέχουμε και τα έχουμε τρόπον τινά «ιδιοποιηθεί» και με τα παράγωγα σε –άκι εκφράζουμε μια ποιοτική ή ποσοτική αξιολόγηση γι αυτά, η οποία μπορεί ν' αναφέρεται είτε σ' ένα συγκεκριμένο δείγμα μιας αναφορικής τάξης είτε στην αναφορική τάξη που συνδέεται με τη λεξική μονάδα».

Σε **σημασιολογικό** επίπεδο παρατηρούμε ότι:

- συχνά στα ζεύγη των υποκοριστικών (απλά και με συνδυασμό επιθημάτων) της ίδια βάσης, ο διπλός υποκορισμός δεν λειτουργεί πλεοναστικά, αλλά επιτείνει και επί της ουσίας προσδιορίζει ποσοτικά τη σμίκρυνση, π.χ. το *ελιδάκι* ή το *σπιτακάκι* γίνεται αντιληπτό από τον ομιλητή ως μικρότερο σε μέγεθος από το αντίστοιχο υποκοριστικό *ελίδι* και *σπιτάκι* κ.τ.ό.,
- τα διπλά υποκοριστικά, όπως και τα απλά, συχνά χρησιμοποιούνται για τη δήλωση αξιολογικών, συναισθηματικών κρίσεων-στάσεων, π.χ. τα *νυφαράκι, για-*

τρικουδάκι, θεριουλάκι κ.τ.ό. πιθανότατα εκφράζουν μία περιφρονητική, χιουμοριστική ή και ειρωνική στάση του ομιλητή, μία υποτίμηση της σημαντικότητας, σοβαρότητας ή της ποιότητας του αντικειμένου αναφοράς της βάσης· από την άλλη, υποκοριστικά όπως τα π.χ. γρεγαλάκι, καρδουλάκι, γιουλάκι (< γιος) κ.τ.ό. απηχούν μία θετική, θωπευτική, τρυφερή διάθεση και εμπλοκή του ομιλητή σε σχέση με το αντικείμενο αναφοράς της βάσης. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, με δεδομένο ότι τα υποκοριστικά αποτελούν στοιχείο κυρίως του προφορικού λόγου,¹² η δήλωση της έννοιας της σμίκρυνσης δεν μπορεί να προσδιοριστεί ανεξάρτητα το επικοινωνιακό συμφραζόμενο· οι συνυποδηλώσεις και ο συνδυασμός των υποκοριστικών λειτουργιών καθορίζεται εν πολλοίς από το επικοινωνιακό πλαίσιο.

- σε σπάνιες περιπτώσεις, η σημασία που αποκτά το σχηματιζόμενο υποκοριστικό κινείται έξω από το σημασιολογικό πεδίο της βάσης, π.χ. τα **θεουλάκι** (= αστέρι) Πελοπν. (Κυνουρ.) < **θεούλι** (= αστέρι) Μακεδ. (Επταχώρ.) < **θεούλης** < Θεός, **ξιφαράκι** (= μικρό κομμάτι δέρματος για την επιδιόρθωση πέλματος παπουτσιού) Πελοπν. Στερελλ. < **ξιφάρι** Εύβ. Κρήτ. Πάρ. Σάμ. Στερελλ. κ.α. < **ξίφος**, **ζαβουδάκι** (= ζώψιο) Αμοργ. < **ζαβούδι** (= καχεκτικό πρόβατο) Α. Ρούμελ. (Σιναπλ.) < **ζαβός** κ.ά.

Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι να συμβάλει στη γενικότερη θεώρηση του φαινομένου του υποκορισμού και της συσσώρευσης υποκοριστικών επιθημάτων στον διαλεκτικό λόγο. Από τη μελέτη των δεδομένων, βεβαιώνεται η παραγωγικότητα, το μορφολογικό και σημασιολογικό εύρος, καθώς και η πολυλειτουργικότητα του φαινομένου όπως αυτό αποτυπώνεται στις καταγραφές του ΚΕΝΔΙ. Συμπερασματικά, η συσσώρευση υποκοριστικών επιθημάτων αποτελεί μηχανισμό, που, εκτός από μορφολογική καινοτομία στην παραγωγή, προσφέρει ανανέωση στα υπάρχοντα υποκοριστικά επιθήματα με τη δημιουργία πολύπλοκων μορφολογικά δομών, προσφέροντας στον διαλεκτόφωνο ομιλητή ένα ευρύτερο φάσμα εκφραστικών τρόπων για τη διατύπωση βιωματικής αξίας σημασιών.

12 Βλ. σχετικά Τσερές (2014: 140, 158-160).

Βιβλιογραφία

- Ακαδημία Αθηνών. 1933-1989. *Ιστορικό Λεξικό της νέας Ελληνικής της τε κοινώς ομιλουμένης και των ιδιωμάτων*. Ακαδημία Αθηνών, τ. 1-5^β (Α-δαχτυλωτός). Αθήναι: Εστία.
- Backema, Peter, and Dirk Geeartes. 2004. "Diminution and Augmentation." Στο *Morphology, An international Handbook on inflection and Word-formation*, 1045–1052. Berlin: Walter de Gruyter.
- Καρρά, Αθανασία. 2006. «Προβλήματα κλίσης και υποκορισμού στην ελληνική και στα ευρωπαϊκά συστήματα.» Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Φιλολογίας.
- Μελισσαροπούλου, Δήμητρα. 2006. «Η μορφολογική διαδικασία του υποκορισμού στη διαλεκτική ποικιλία της Ελληνικής-Σύγκριση με την ΚΝΕ.» Μεταπτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Φιλολογίας.
- Μπαμπινιώτης, Γεώργιος. 1969. *Ο διά συνθέσεως υποκορισμός εις την Ελληνικήν*. Αθήνα: Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Πετρούνιας, Ευάγγελος. 1993. *Αρχές μορφολογικής ανάλυσης για λεξικογραφικούς σκοπούς*. Θεσσαλονίκη.
- Ράλλη, Αγγελική, και Μελισσαροπούλου, Δήμητρα. 2006. «Ο Υποκορισμός στη Διαλεκτική Ποικιλία της Κοινής Νεοελληνικής.» *Πρακτικά του 6^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών* (Βουκουρέστι 2006). http://www.philology.upatras.gr/ralli.angela/files/proceedings/Ralli&Melissaropoulou_2007_Ο%20υποκορισμος%20sti%20dialektiki%20poikilia%20tis%20KNE.
- Σταυριανάκη, Αικατερίνη. 2002. «Κατασκευασμένες λέξεις σε -άκι: είναι δυνατή μια ενιαία ανάλυση;» Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 22ης ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ.*, 605–615. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- Τσερές, Νικόλαος. 2014. *Η λειτουργία των υποκοριστικών στην προφορική συνομιλία*. Στο Γούτσος Δημήτριος (επιμ.), *Ο προφορικός λόγος στα Ελληνικά*, 139–161. Καβάλα: Σαΐτα.
- Weber, Marcel. 1963. *Contributions á l'étude du diminutif en francais moderne*. Zurich: Imprimerie Otto Altorfer.